

İmadəddin Nəsimi - 650

Cahana sığmayan mütəfəkkir şair

Əbədiyyət şairi

(İmadəddin Nəsiminin 650 illiyi münasibətilə)

Əlyar Səfərlı, professor:

“Nəsimi Allah-İnsan birliyini-vəhdətini irəli sürmüşdür. Bu ideya təkcə XIV əsr üçün deyil, yaşadığımız XXI əsrin özündə belə möcüzə sayılmalıdır. XIV əsrin İslam dünyası üçün isə sözün həqiqi mənasında bir inqilab idi. Ağlıda, idrakda, təfəkkürdə görünməmiş bir inqilab. Bugünün özündə belə Nəsiminin böyüklüyü, fəlsəfi vüsəti, fikir genişliyi lazımi səviyyədə öyrənilməyib”.

Abbas Əzzavi, ərəb tarixçisi:

“Nəsiminin təhlükəsi artmışdı, səsi ucalmış, ona uyanlar çoxalmışdı. Təriqətinin genişlənməsi qorxusu aləmi bürümüşdü. Şairlik gücü ilə təbliğat aparması mühakimə olunmasına yol açmışdı. Nəsimi ustadı Fəzlullahdan daha çox səs salmış, hürufilər arasında böyük mövqə qazanmışdı. Heç kimin etmədiyini o etmişdi. Nəsimi olmasaydı, hürufilik sönər, bitərdi, Fəzlullahın qorxub açmadığını bu, açıqca ortaya atmaqdan çəkinməmişdi. Şeyrləri xalq arasında oxunurdu. Gözəl bədii üslubu ilə dinləyiciləri sarsıdırdı. O, cəsur bir şair idi”.

650 il öncə
Doğuldun, gəldin
dünyaya.
İdrakınla, düşüncənlə,
Əqidənlə, məsləkinlə
Sığmadın sən göz
açağın
Bu cahana,
Yaşadığın kainata -
bu məkana...
“Məndə sığar iki cahən,
mən bu cahana sığmazam”, -
Dedin, şair.
Bilmədilər, anlamayıb
qanmadılar
Ürəyindən gəlib keçən
Sözlərinin mənasını,
hikmətini.
Görmədilər Günəş
adlı
Bir varlığın oxşarını,
Nə də onun zərrəsini
Zəmanənin əmirləri,
hakimləri,
İbrahimi, Teymurləngi -
Qəddarlığa, baş kəsməyə
rəvac verən,
Həqiqəti, ədaləti tərsə
görən -
“Ələkcinin qılın verən”
Boynubükük məddahları -
Vəzirləri, vəkilləri...
Hər sözünü, hər kəlməni
əşidəndə,
Hər misrəni, hər şeirini
oxuyanda
Birə düşdü kürklərinə.
Hürufilik xofu hopdu
canlarına,
qanlarına.
Hikkələri, qəzəbləri
Dönüb qaynar bir
qazana
Aşdı, daşdı.
Bilmədilər sənə qarşı
etdikləri
Nadanlıqdı, cahillikdi,
Səhvdi, çaşdı.
Sən dünyada
İnsan adlı bir
varlığın
Köləlikdən, mütlilikdən
qurtularaq,
Kamiliyyə yetişərək
Azad, xoşbəxt
yaşamayı
İstəyini diləyirdin.
Bunun üçün, bəlkə də,
sən
Səmələrdən enib
gələn
Saf niyyətli,
Xoş məramlı
mələklərdən
Biri idin.

Öz yurdundan, Vətəninədən -
Doğma Şirvan torpağından -
Şamaxıdan çıxıb
getmiş,
Zəmanənin əzabına,
möhəmətinə,
zillətinə
Düçar olmuş bir
“ləmakan”
Şair idin, arif idin.
Od içində bu gün
yanan,
alovlanan
Nə qoca Şərq,
Nə Suriya, nə də
Hələb
Günəş nurlu sözlərinin
Fəlsəfəsin nə anladı,
nə də bildi.
Bəlkə, bəlkə, bədbəxt
ölkə
Buna görə nəçə ildir,
Qan içində pis
gündədir.
Aylar, illər, qərinələr -
Altı əsr ötüb.
Sığmadığın bu cahanın
Başı üstə gör
nə qədər
Yeller əsib,
Gözlərinə duman çöküb.
Bu yellərin, dumanların
Təsirindən, təqibindən,
əzabından
Qoca dünya çox
dəyişib.
Çox qocalıb, əldən
düşüb,
Bu gün, bu an
narahatdır.
Bizdən sonra gələnlərin
nigərandır;
Buna görə hey düşünür,
hey daşınır.
Öz canını qoymaq
üçün
Yer axtarır, yer
arayır.
Ancaq onu tapa
bilmir.
Bir tərəfin sel aparır,
Bir tərəfi zəlzələdən
silikələnir.
Bir tərəfdə sürüşmələr,
Bir tərəfdə meşələri
Od içində alovlanır.
Rəngi kimi, taleyi də,
qisməti də
Qara olan, qara gələn
Afrikanın, Yaxın Şərqlin
Millətləri, insanları -
Qadınları, qocaları,
uşaqları -

Bu dünyanın yazıq,
Məğmun bəndələri -
Öz yurdundan, yuvasından,
Doğma, isti ocağından
Perik düşüb, xoşbəxt
olmaq
arzusuylla,
ümidilə
Dəryalarla, dənizlərlə
Avropaya üz tuturlar,
can atırlar.
Bədbəxtlərin nəçə mini
orda-burda,
Dənizlərin dərin-dərin
sularında
Qerq olaraq, boğularaq
məhv olurlar.
Üz tutduqları Avropa da
Yazıqları yaxın qoymur.
Gah bu yana, gah o yana
çapıb qovur.
Deyin, indi nə deyəsən,
nə edəsən?
Buna hansı don geydirib
ad qoyasan?
Bu işləri, əməlləri
törədənlər,
Saman altıdan su yeridən,
Mələklərin donun geyən,
Sizcə, elə avropalı,
amerikalı -
Ağ dərilili, qara qəlbli,
Qanları da balıqların
Qanından çox
soyuq olan
Siyasetbaz oyunçular,
odunçular
Deyil məgər?
Bunlar qalsın
qoy bir yana.
İndi onlar bu
dünyanı
Tikə-tikə parçalayıb
Yenə, yenə böyük-böyük
Bölüşdürmək istəyirlər.
Var-dövlətdən: nə sərvətdən,
nə şöhrətdən
doymayanlar
Axı niyə düşünmürlər,
dərək etmərlər,
Mən də, sən də, o biri də
Bir dünyada, Yer adlı
bir planetdə
yaşayıraq,
Bir gəmidə yol
gedirik.
Nə olsun ki, dildə,
dində,
milliyyətdə
Biz fərqliyik, biz
ayrırıq?
Axı, axı biz varlıyıq,
biz insanıq.

Onun buna, bunun ona
tuşladığı
Öldürücü, yandırıcı,
dağıdıcı,
Bir qitədən o birini
sərrast vuran
Nüvə yüklü raketlərin
Düyməsini basmağa siz,
ey insanlar,
ey dövlətlər,
başbilenlər,
tələsməyin!
İnsafınız, vicdanınız
olsun sizin.
Kölgesində ömür sürüb
yaşayarkən
Bəhrəsini gördüyünüz,
Meyvəsini dərdiyiniz
O ağacı, o budağı
Baltalayıb siz kəsməyin.
Bilin, bilin, yaxşı
bilin,
O açılan, o atılan
atəşlərin,
mermirlərin,
raketlərin
Ağlagəlməz təsirindən,
zərbəsindən,
dalğasından
Yer kürəsi öz oxundan,
məhvərindən
Çıxa bilər, birdefələk
sönə bilər.
Hər şey yanib
külə döner.

İndi isə, ulu şair,
icazə ver,
özümüzün
dərdimizdən -
sərimizdən,
Viran olan Qarabağdan,
Kəlbəcərdən, o Şuşadan,
Füzulidən, Cəbrayıldan,
Qubadlıdan, Zəngiləndən,
Həm Laçından, həm Ağdamdan -
Başdan-baş yandırılan,
Soyqırırma məruz qalan
Xocalıdan
Hüzurunda baş əyərək,
diz çökərək
mən danışım,
sənə deyim.
Ey Yaradan, Sən
kömək ol,
Qəhərimi boğa bilim,
Göz yaşımı mən gizlədim.
Qoy əsməsin, titrəməsin
qəzəbimdən
Nə dodağım, nə də
səsim.
Tutulmasın nə boğazım,
nə də dilim.
Başımıza gələnləri
deyə bilim.

Sən də, sən də bu
işlərdən
xəbərdar ol.
Özün də gör, özün də
bil,
Ulu şair.
Nəçə ildir, əzab çəkir,
qan ağlayır
Bu Vətənin, dağın, daşın.
Gör nə qədər şəhid olub,
əsir düşüb
Doğma, əziz qan
qardaşın...
İstəyirik, yaman qonşu,
yağı düşmən
Günahını başa düşüb
Qan-qadasız Qarabağı
tərk eləsin.
Qoy bir daha gül
qoxuyan
O torpağa, o dağlara,
çəmənlərə
Su yerinə nəhaq
qanlar
çilənməsin.
Neyləyə ki, bu, baş
tutmur.
Ermənilər öz xoşuylar
çıxıb getmir.
Zaman keçir, vaxt ötürür,
ATƏM ömrün vurdu
başla,
ATƏT tutdu onun
yerin.
O da görün nəçə ildir
Gah Bakıya, İrəvana
gəlib-gedir.
Görün hələ nəçə
dəfə
Dəyişilib, əvəzlənib
bu səfirlər.
Ancaq onlar yenə,
yenə
Məqsədlərin, məramların
dəyişmərlər.
“İçləri”ndə olanları
gizlədirlər.
Sözləri də bu olur ki,
“Həm bu tərəf, həm
o tərəf
Məsələni sülh yoluyla
həll etsinlər”.
Əcəb işdir, bəs onda siz
nə üçünsüz?!

Nəyə xidmət göstərirsiniz?!

İşğalçının - o ölkənin,
o millətin -
erməninin
Törətdiyi əməlləri,
cinayəti
görmürsünü?!

Yenə, yenə tərəfkeşlik,
riyakarlıq,
ikiüzlülük...
O Avropa Şurası da,
Bəzi-bəzi diplomatlar,
Parlamanlar, deputatlar,
daha kimlər...
Gör necə də maskalanıb,
Rüşvət ilə yallanıblar.
Ağa qara, qaraya da
ağ deyirlər.
Özləri də yaxşı bilir,
gözlə bilir,
Yalan, böhtan, şəh
deyirlər.
Bax belədir işlərimiz -
Bele keçir günlərimiz...

Ulu şair, yüzilliklər
ötüşsə də,
Canlı, cansız, nə
vardısa,
Öz şəklini, görkəmini
dəyişsə də,
Mənasını, məramını
dəyişməyib.
Bir vaxt sənin
sığmadığın
Dünya indi
İkiüzlü mövqələrdən,
İkiüzlü adamlardan,
Çoxsəfətli siyasətdən
Cana doyub, tənə
gəlib.
Bu çirkinlik,
bu namərdlik,
nainsafılıq
Belin büküb, qəddin əyib.
Bax beləcə dözə-dözə,
Öz canını üzə-üzə
Zəmanənin gərdisiylə,
Axarıyla, vərdisiylə
Dünyədən bugününa,
Keçmişindən gələcəyə
Addımlayan o
karvanın
ləngərində
İşıqdan da iti olan
bir sürətin
qanadında
O, yol gedir.
Sən də, sən də
o karvanın,
o sürətin içindəsən.
Sən də belə yol gəlirsən,
yol gedirsən.
Buna görə, ey Nəsimi,
sən məhəbbət,
hər həqiqət,
haqq-ədalət,
Əbədiyyət şairisən...

Seyran CAVADOV